

WAR AND PEACE OF THE NATIONAL LIBERATION ARMY

Gëzim OSTRENI

Macedonia after the independence

Macedonia organized a referendum on independence, adopted a constitution, and prepared for elections. As part of the agreement, the Army of Yugoslavia was withdrawn, and the Army of Macedonia was formed.

The Republic of Macedonia, after independence, did not take care of its democratic development, so that the Albanians were not forced to seek the last way out at the beginning of the NLA war in 2001, which ended with the amendment of the Constitution, according to the demands of NLA expressed in Communication number 6 and Memorandum.

The 113th Brigade "Ismet Jashari - Kumanova" squad of the NLA in development, on January 6, went to Tanuše, marking the date of the origin of the National Liberation Army and its war in Macedonia.

At the onset of the conflict, the Parliament, government, and political parties were determined to suppress the NLA by extending the border strip in Western Macedonia to 10 kilometers. This decision replaced the option of declaring a state of war, legally enabling the entire ARM (Army of the Republic of Macedonia) to operate within that area and beyond, utilizing all available forces and resources. Operational headquarters were established, and the army committed to implementing the 'Decisive Response' Offensive to eliminate the NLA, conducting operations such as 'MX' on the Western Front in Tetovo, 'MX'¹ on the Northern Front in Kumanovo, and operations in Kondovo, Vacksince, Aračinovo, and other areas.

The development of the NLA and the beginning of the war

The entire political and military activity was well directed, and initially, the NLA developed according to the plan set by the General Headquarters. Despite achieving excellent results in battles, logistical difficulties arose due to the rapid influx of volunteers, outpacing the capacity to equip and supply all structures adequately. To prevent volunteers from being left without shelter or equipment and to maintain morale, General Headquarters and NLA commands were cautious not to gather volunteers hastily, as they understood that volunteers came to fight. Consequently, those disaffected or with broken morale would often return home, spreading negative sentiments about the NLA. Therefore, it was essential to direct volunteers in moderation across brigades and other units. Each brigade was developed with priority given to tasks and engagements, ensuring that every member could promptly join unit actions, thus enhancing mission implementation. This approach was akin to building a bridge as one crosses it, extending resources as needed for each subsequent step. However, the NLA faced challenges as it lacked reserves and material resources to support its preparations indefinitely. Soldiers incurred daily expenses even during periods of inactivity.

The NLA, until the implementation of the War Directive "LIRIA-1", had developed into a force of approximately 5,000 members, organized into six brigades, along with observation units, saboteurs, logistics units, health battalions, etc. Consequently, its capacity increased daily. This demonstrates that, within a short time, the NLA managed to build a force with

sufficient capacity, necessitating the assignment of new tasks in accordance with its capabilities.

The NLA successfully executed the initial stage of Operation, as planned and ordered by the NLA General Headquarters. By July 1, it had expanded its membership, battalions, and brigades. Simultaneously, it continued engagements in Lipkovo and Tetovo while preparing for further confrontations in Kumanovo, Skopje, Raduša, Gostivar, Debar, Kičevo, and Struga, as outlined in Directive "LIRIA-1".

Following the execution of this directive, the alignment of NLA forces had progressed to a stage where they were prepared to initiate a general combat operation against enemy forces, as prescribed in Directive "LIRIA-2".

Brigade 113 "Ismet Jashari-Kumanova"⁶³

Brigade 113 'Ismet Jashari-Kumanova', tasked with formation and organization while simultaneously engaging in combat, established military control authority from the northern village of Llojan on the border with Serbia to Aračinovo in the south, a distance of 9 kilometers from the center of Skopje.

Brigade 114 "Fadil Nimani -Tigri"

The 113th "Ismet Jashari-Kumanova" Brigade, based on point 4 of the General Staff Directives "Liberty-1" and "Liberty-2", managed to make preparations for its 5th Battalion to pass as the 1st Battalion of The 114th "Fadil Nimani-Tigri" Brigade, which was formed immediately after the withdrawal of the fifth battalion of the 113rd Brigade from Aračinovo to the village of Nikuštak and was ready to block the road of Skopje - Kumanovo in the region of Aračinovo - Mërshovc.

Brigade 115 of NLA

In the region of Derven, specifically in Raduša, Brigade 115 took control, establishing authority over the villages of Raduša, Vorce, Gorno Orašje, and Dolno Orašje, as well as the area near the village of Rashçe, in preparation for future operations.

Negotiations continue in Ohrid, while fighting persists in the area

On August 3, the political dialogue in Ohrid began. However, on August 8, during the ceasefire, the Macedonian forces engaged in the battle of Karpalek as part of the 'Pollog' offensive. During this engagement, 10 members of an ARM (Army of the Republic of Macedonia) unit from Prilep lost their lives in an ambush by Brigade 115 of the NLA,⁶⁴ which attempted to enter Tetovo.

On August 10, an ARM patrol was ambushed and eight members lost their lives at the stables of the village of Luboten. These actions by the ARM were aimed at obstructing the Ohrid Agreement, but they were unsuccessful as they lost battles on all fronts. Vandalism occurred in Skopje and Prilep during this time.

Meanwhile, negotiations for the Framework Agreement were concluded. However, government forces continued the 'Raduša' operation against Brigade 115 of the NLA. During

---

⁶³ MX" explained according to the meaning of the author: Macedonia against the unknown enemy.

⁶⁴ August 6, 2001.

this operation, Brigade 115 not only destroyed a police station but also all fortified positions of the Macedonian army in the region of its operation.

Massacre in the village of Luboten

In addition to these losses, on August 10, nine Macedonian soldiers were killed when their military vehicle hit a mine. In response, Macedonian military and police forces retaliated against the innocent Albanians of Luboten. Twelve civilians were killed, and over 100 others, including children, were arrested.

The aftermath of this massacre culminated in the Hague Court's decision to convict Johan Tarçullovski.

Brigade 112 “Mujdin Aliu”

Brigade 112 'Mujdin Aliu' successfully established control over all the villages in the Šar Mountains, including the first line of action from the village of Odri to Toplice, bordering Gostivar, and the village of Žerovjane, securing control over the Gostivar-Tetovo highway. Additionally, it extended its control into the territory up to the border with Kosovo, except for isolated points occupied by military-police forces in facilities in Popova Sapka and the village of Lavce-Kala. By securing these positions, the brigade gained full control over the Jazhinca-Tetovo road and was prepared for an operation to capture the entire city of Tetovo.

Brigade 116 “Tahir Sinani”

In the region encompassing the villages of Tanuše, Grekaj, Nivište, Ribnice, Bibaj, and Nistrovo, Brigade 116 'Tahir Sinani' was formed and attained readiness to act towards Mavrovo at the crossroads of Gostivar - Debar - Kičevo.

Brigade 111 of NLA

Brigade 111 was formed with one battalion each from Debar, Kičevo, and Struga. It was ready for mobilization, and a part was already engaged.

The Kičevo battalion was on illegal alert in the Kičevo region, with one platoon operating in the Bistra region. The Struga battalion was preparing with an illegal group in Albania and Kosovo, while the Debar battalion also had an illegal group in Albania and Kosovo, with one company positioned in Crveni Plloci tt-2107, north of the city of Debar. The three development groups were ready for deployment in war within the brigade.

The observation-sabotage unit of the General Headquarters

The observation-sabotage unit of the General Headquarters operated in the Sharr Mountains region, with a portion positioned at Orlova Stena tt-2531, within the facilities of Popova Sapka, where the military-police forces were stationed and trapped.

Organization of logistics

Two illegal logistics bases were established, one in Kosovo and the other in Albania. These bases operated according to the direction groups' operations in the areas where the brigades were operating or planned to operate. They provided logistical support to all NLA structures, while internally, the logistics units within the brigades handled the supply operations. Additionally, the health service of the NLA and the Civil Defense had reached the necessary level of organization and capability to act, gaining valuable experience. Furthermore, documents prepared for the formation of regional and municipal commands and units were prioritized and sent to the field. These commands and units would take over maintaining order and peace in settlements, as well as controlling and securing buildings and citizens, after the brigades moved in the direction of Vardar.

Directive "LIRIA-2" for combat operation

Now was the time for the General Headquarters of the NLA to make final preparations for the implementation of the Operation Plan for the war. For security reasons, this plan had been verbally communicated to certain unit superiors separately since the second half of May. However, a document was prepared: Directive 'LIRIA-2' for the combat operation. This plan represented the further development of the 'LIRIA-1' Plan, initiating the operation with all NLA forces against the enemy forces in Eastern Macedonia. The operation aimed to advance along strategic lines: to the east of Kumanovo, to the east of Skopje, to Suva Gora to the east of Kičevo, to the Botun Strait to the east of Struga, and to the village of Lakočerej. However, on August 13, the Ohrid Agreement was signed, and the NLA War came to an end.

Throughout the war, NLA Units won all battles and managed to achieve the goal of their war.

Implementation of the plan for the voluntary collection of arms and the amendment of the constitution - the establishment of peace

For the determination of the weapons, was made decision, which was in accordance with the data of NATO, that the NLA had 3300 weapons, these data were in accordance with the evidence of the General Headquarters.

During the first phase, close to 400 British forces, within the framework of Operation "*Korrja e domosdoshme*"⁶⁵, arrived in Macedonia and from them the HLT Liaison Teams of the TFH⁶⁵ were deployed to lead the coordination and liaison with the Ministry of Works of Internally, the ARM and the NLA as an auxiliary force for the forces of "*Korrja e domosdoshme*", (TFH).

The commander of the NLA, relying on the Regulation of the internal life in the National Liberation Army, and with the aim of coordinating the work on voluntary demilitarization, in accordance with the Technical Agreement between the NLA and NATO, ordered all units to take all necessary measures for the demilitarization of the NLA in accordance with the cited Agreement, so that all units deliver the means according to the amount presented in cooperation with the General Headquarters.

During this time, the Army of the Republic of Macedonia (ARM) and the Ministry of Internal Affairs relocated all tanks, personnel-operated weapon systems, and all indirect fire weapon systems to the barracks. Additionally, all flights of the ARM military air forces were halted, and flight operations came under the control of NATO - Task Force Harvest (TFH) during the Arms Collection Operation.

---

⁶⁵ The forces of "*Korrjes së domosdoshme*".

In the second phase, the TFH Brigade completed its structure according to tactical planning. Together with representatives of the NLA, specific locations within the NLA brigade positions were identified and designated for the assembly of arms.

The voluntary surrender of weapons occurred with fair and adequate participation, in conjunction with changes to the Constitution.

Mark Lejti wrote: "The NLA also had accurate information from its sources about the events in Ohrid. While Ahmeti may not have been directly involved in the negotiations, leaders like Xhaferi and Imeri, representing the main Albanian parties, would not agree to anything that the NLA could not accept. The agreement in Ohrid reflected the agreement in Šipkovića; otherwise, the NLA would not have called for a ceasefire or promised to hand over its weapons.

The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia decided

While the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia addressed the accusations against the defendants, it rendered a decision, in which we will highlight the portion pertaining to the events in Macedonia in 2001.⁶⁶

The Judicial Council, among other things, outlined its findings in the decision:

"As part of this process, key personnel such as Ali Ahmeti, Gëzim Ostreni, the core of the General Headquarters, and the brigade commanders have been operational since May 2001. The nature of the NLA's activities in the field indicates that the measures we considered earlier have yielded results. The geographical expansion of combat activities undertaken by the NLA during May and in the subsequent months of June, July, and August demonstrates not only the effectiveness of increasing the capabilities and weaponry of the NLA but also a model of improved planning and coordination of NLA operations. The overall picture illustrates the enhanced efficiency of the NLA in weakening the Government of North Macedonia and its forces within an increasingly defined geographical region, primarily in the northwestern part of the country".⁶⁷

One of the most important aspects of the decision is the conclusion reached by the Tribunal, which states: "Taking into consideration the applicable law and the analysis of the evidence presented above, the Council is convinced that in August 2001, during the period relevant to the Indictment, there was an internal armed conflict in North Macedonia, involving the security forces of North Macedonia, including the army, the police, and the NLA".⁶⁸

With this decision of the Court, the National Liberation Army in Macedonia was legitimized, that it acted as an army and not as a terrorist group as it claimed to be identified.⁶⁹

---

⁶⁶ International Tribunal for the Criminal Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia Since 1991, Case Number: IT-04-82-T Dated: July 10, 2008. Original in English

⁶⁷ International court for the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991, Case number: IT-04-82-T dated: July 10, 2008. Decision point number 288. Also, Gëzim Ostreni, Testimony of the general, before the Tribunal for criminal prosecution of individuals responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991, Arbëria Desing - Tetovë, 2011, page. 311-313.

⁶⁸ International court for the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991, Case number: IT-04-82-T dated: July 10, 2008. Original in English. Decision item number 292. ("3. Conclusion: Having regard to the law applicable and the analysis of the evidence made above, the Chamber is persuaded that in August 2001, at the times material to the Indictment, there was a state of internal armed conflict in FYROM involving FYROM security forces, both army and police, and the NLA"). Also, Gëzim Ostreni, Testimony of the general, before the Tribunal for criminal prosecution of individuals responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991, Arbëria Desing - Tetovë, 2011, p. 311-313.

⁶⁹ The material presented is an extract from the book National Liberation Army - Causes, war and peace in Macedonia in 2001, author Gëzim Ostreni, Arbëria Desing, Tetovo, 2014.

LUFTA DHE PAQJA E USHTRISË ÇLITIMTARE KOMBËTARE

Gëzim OSTRENI

Gjendja e Shqiptarëve në Maqedoni- Fillimi i Luftës

Maqedonia pas pavarësimit

Maqedonia organizoi referendum për pavarësi, shpalli kushtetutën dhe përgatiti zgjedhjet. Me marrëveshje tërhiqet Armata e Jugosllavisë dhe formohet Armata e Maqedonisë.

Republika e Maqedonisë, pas pavarësimit, nuk u kujdes për zhvillimin demokratik të saj, që shqiptarët mos të ishin të detyruar që rrugëdalje të fundit të kërkonin në fillimin e luftës së UÇK-së në vitin 2001. Luftë që mbaroi me ndryshimin e Kushtetutës, sipas kërkesave të UÇK-së të shprehura në Komunikatën numër 6 dhe Memorandumin.

Skuadra e Brigadës 113 “Ismet Jashari – Kumanova” e UÇK-së në zhvillim, më 6 janar doli në Tanushë, duke shënuar datën e zanafillës së Ushtrisë Çlirimtare Kombëtare dhe luftës së saj në Maqedoni.

Me fillimin e luftës, Parlamenti, qeveria dhe partitë politike u përcaktuan për zhdukjen e UÇK-së, duke zgjeruar brezin kufitar në Maqedoninë Perëndimore në 10 km. Ky vendim e zëvendësoi vendimin për shpallje të gjendjes së luftës dhe juridikisht e bëri të mundur që ARM në tërësi të vazhdojë të veprojë në atë hapësirë dhe më gjerë me të gjitha forcat dhe mjetet. Krijuan shtabe operative dhe angazhim të ushtrisë për realizimin e Ofensivës “Përgjigja Vendimtare” për zhdukjen e UÇK-së, përmes operacioneve “MX”¹ në Frontin Perëndimor – Tetovë dhe “MX-1” në Frontin Verior – Kumanovë dhe perëndimor – Kondovë; Operacionin Vaksincë, Haraçinë dhe veprime tjera.

Zhvillimi i UÇK-së dhe fillimi i luftës

E tërë veprimtaria politike dhe ushtarake ishte drejtuar mirë dhe për një kohë të shkurtër UÇK-ja u zhvillua sipas planit të SHP. Në të gjitha betejat, forcat e UÇK-së arrinin rezultate të shkëlqyeshme, megjithëse kishte vështirësi logjistikedhenë një farë mënyre dinamika e pajisjes dhe e furnizimit të të gjitha strukturave, nuk mundej ta përcillte dinamikën e paraqitjes së vullnetarëve për t’i plotësuar njësitet. Shtabi i Përgjithshëm dhe komandatët e UÇK-së kishin kujdes që të mos grumbulloheshin vullnetarët, që pastaj të ngelnin pa strehim, të pa pajisur dhe jashtë veprimeve ushtarake, sepse vullnetari vjen për të luftuar. Për këto arsye, ata të pakënaqur, me moral të thyer ktheheshin në shtëpitë e tyre, duke bërë një agjitacion të keq për UÇK-në. Prandaj, ishte shumë me rëndësi që vullnetarët të drejtoheshin me masë nëpër të gjitha brigadat dhe njësitet tjera. Të gjitha brigadat duhej të zhvilloheshin, duke e respektuar prioritetin sipas detyrave dhe kohës së paraparë për angazhimin e tyre. Duhej të ndërmerreshin veprime, të cilat do të mundësonin, që çdo pjesëtar i përfshirë në njësitet e UÇK-së, menjëherë të kyçe në veprimet e njësitit dhe të zmadhohej realizimi i misionit. Përndryshe UÇK-ja do të dështonte. Ajo nuk kishte rezerva dhe burime materiale që do t’i mbështetnin pa kufi përgatitjet e saj. Ushtari bënte shpenzime të përditshme edhe kur nuk luftonte.

UÇK-ja, deri në realizimin e Direktivës për luftë “LIRIA-1”u zhvillua në një forcë prej rreth 5000 pjesëtarësh, e ndarë në gjashtë brigada, njësite vëzhguese – diversante, ato të logjistikës, batalione të shëndetësisë etj. Kështu, asaj për çdo ditë i zmadhohej kapaciteti. Kjo tregon, se

---

¹ “MX” shpjeguar sipas kuptimit të autorit: Maqedonia kundër armikut të pa njohur.

për një kohë të shkurtër, UÇK-ja arriti të zhvillojë një forcë me kapacitet të mjaftueshëm, që kërkonte parashtrim të detyrave të reja, në përputhje me mundësitë e saj.

UÇK-ja arriti që ta kryejë Operacionin e etapës së parë, ashtu siç ishte planifikuar dhe urdhëruar nga Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së. Kështu, deri më 1 korrik e rriti numrin e pjesëtarëve, batalioneve dhe brigadave. Njëkohësisht, vazhdoi me luftimet në Likovë dhe Tetovë dhe realizoi përgatitjen për fillimin e luftimeve në Kumanovë, Shkup, Radushë, Gostivar, Dibër, Kërçovë dhe Strugë, që përfaqësonte realizim të Direktivës “Liria-1”.

Pas realizimit të kësaj Direktive, rreshtimi i forcave të UÇK-së kishte arritur në fazën e zhvillimit të një gatishmërie për ndërmarrjen e operacionit luftarak të përgjithshëm kundër forcave të armikut, në pajtim me Direktivën “LIRIA-2”.

Brigada 113 “Ismet Jashari-Kumanova”

Brigada 113 “Ismet Jashari-Kumanova”, duke realizuar detyrën për formimin dhe organizimin e brigadës dhe njëkohësisht, duke luftuar, vendosi autoritetin e saj të kontrollit ushtarak në territorin nga veriu – fshati Llojan në kufi me Serbinë deri në jug në Haraçinë në largësi prej 9 kilometrash nga qendra e Shkupit.

Brigadës 114 “Fadil Nimani -Tigri”

Brigada 113 “Ismet Jashari-Kumanova”, mbështetur në pikën 4 të Direktivave të Shtabit të Përgjithshëm “Liria-1” dhe “Liria-2”, arriti të bëjë përgatitjet që Batalioni i 5-të i saj të kalojë si Batalionin i Parë i Brigadës 114 “Fadil Nimani-Tigri”, e cila u formua menjëherë pas tërheqjes së Batalionit të pestë të Brigadës 113 nga Haraçina në fshatin Nikushtak dhe ishte në gatishmëri për të bllokuar rrugën Shkup – Kumanovë në rajonin Haraçinë – Mërshovc.

Brigada 115 e UÇK-së

Në rajonin e Dervenit, në Radushë u zhvillua Brigada 115, e cila vendosi kontrollin mbi territorin e fshatrave Radushë, Vorçë, Orashë e Epërme dhe e Poshtme dhe rajonin në afërsi të fshatit Rashçe, në gatishmëri për veprim të mëtutjeshëm.

Negociatat për dialog politik në Ohër

Tre gushti shënon datën e realizimit të dialogut politik në Ohër. Ndërsa 8 gushti shënon betejën në Karpallëk, në mes forcave maqedonase “Pollog”, në të cilën në pritën e njësitit të Brigadës 115 të UÇK-së e humbën jetën 10 pjesëtarë të njësitit të ARM-së nga Prilepi, i cili tentoi gjatë armëpushimit (6 gusht 2001) të hynte në Tetovë.

Më 10 gusht, ndodhi likuidim i patrullës të ARM-së, te stanet e fshatit Luboten ku e humbën jetën 8 pjesëtarë të ARM-së. Këto veprime të ARM-së, kishin për qëllim të vazhdonin pengimin e Marrëveshjes së Ohrit, por nuk ia dolën, ngase gjithandej i humbnin betejat. Ajo u shfrytëzua për vandalizëm në Shkup e Prilep. Në këtë kohë u përfunduan negociatat për Marrëveshjen kornizë. Por, forcat qeveritare vazhduan me operacionin “Radushë”, kundër Brigadës 115 të UÇK-së, në të cilin Brigada 115 nuk e kishte shkatërruar vetëm stacionin e policisë, por edhe të gjitha pozicionet – istikamet e fortifikuara të ushtrisë maqedonase në rajonin e veprimit të saj.

Masakra në fshatin Luboten

Kësaj humbjeje më 10 gusht iu shtua edhe vrasja e 9 ushtarëve maqedonas me një mjet ushtarak që ra në minë. Për këtë, forcat ushtarake e policore maqedonase ndërmorën aksion për t'i ndëshkuar shqiptarët e pafajshëm të Lubotenit. Në këto sulme kanë rënë viktimë, 12 civilë kurse mbi 100 të tjerë janë arrestuar, midis të cilëve edhe fëmijë.

Epilogu i kësaj masakre mbaroi me vendimin e Gjykatës së Hagës për dënimin e Johan Tarçullovskit.

Brigada 112 “Mujdin Aliu”

Brigada 112 “Mujdin Aliu”, me veprimet e saj, pati arritur të vendos kontrollin në të gjitha fshatrat e Malit Sharr, duke përfshirë linjën e parë të veprimit nga fshati Odër deri në fshatin Toplicë, në kufi me Gostivarin dhe fshatin Zherovjan, me çka pati vendosur kontrollin mbi autostradën Gostivar – Tetovë, kurse në thellësi ka përfshinte territorin deri në kufirin me Kosovën, me përjashtim të pikave të izoluara të forcave ushtarake-policore në objektet në Kodrën e Diellit dhe në fshatin Llacë-Kala. Pasi doli në këto pozicione, brigada vendosi kontrollin e plotë në rrugën Jazhincë – Tetovë dhe ishte e gatshme për operacion që të merr tërë qytetin e Tetovës.

Brigada 116 “Tahir Sinani”

Në rajonin e fshatrave Tanushë, Grekaj, Nivishtë, Ribnicë, Bibaj, Nistrovë, u formua Brigada 116 “Tahir Sinani” dhe arriti gatishmërinë për të vepruar në drejtim të Mavrovës në udhëkryqin Gostivar – Dibër – Kërçovë.

Brigada 111 e UÇK-së

Brigada 111u formua me një batalion nga Dibra, një nga Kërçova dhe një nga Struga. Ajo ishte në gatishmëri për mobilizim dhe një pjesë kishte në angazhim.

Batalioni i Kërçovës ishte në gatishmëri ilegale në rajonin e Kërçovës dhe me një togë vepronte në rajonin e Bistrës. Ai i Strugës bënte përgatitje me një pjesë ilegale në Shqipëri dhe Kosovë, ndërsa i Dibrës, një pjesë ilegale kishte në Shqipëri dhe Kosovë, kurse një kompani ishte pozicionuar në Cërveni Plloçi tt-2107, në veri të qytetit të Dibrës. Të tre grupet për zhvillim ishin në gatishmëri për reshtim për luftë në kuadër të brigadës.

Njësitë vëzhgues-diversant i Shtabit të Përgjithshëm

Njësitë vëzhgues-diversant i Shtabit të Përgjithshëm vepronte në rajonin e Malit Sharr me një pjesë të pozicionuar në Orlova Stena tt-2531, mbi objektet e Kodrës së Diellit, ku kishin ngelur të bllokuara forcat ushtarake-policore.

Organizimi i logjistikës

U formuan dy baza ilegale të logjistikës, nga të cilat njëra në Kosovë dhe tjetra në Shqipëri. Bazat punonin në parim të funksionimit të grupeve të drejtimit, në drejtimet ku vepronin dhe do të vepronin brigadat. Këto bënë mbështetje logjistike të të gjitha strukturave të UÇK-së. Kurse nga brenda furnizimin e bënë organet e logjistikës së brigadave. Në këtë drejtim, nivelin e nevojshëm të organizimit dhe të aftësisë për veprim e kishin arritur edhe shërbimi shëndetësor i UÇK-së dhe Mbrojtja Civile. Ato tani e kishin përvojën e nevojshme. Po ashtu,

sipas prioritetit, në terren ishin dërguar edhe dokumentet e përgatitura për formimin e komandave dhe njësiteve rajonale dhe komunale, të cilat do t'i zëvendësonin brigadat në ruajtjen e rendit dhe të qetësisë nëpër vendbanimet, si dhe do të bënin kontrollin dhe sigurimin e objekteve dhe të qytetarëve, mbasi të largoheshin brigadat në drejtim të Vardarit.

Direktiva “LIRIA-2” për operacion luftarak

Ishte koha që Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së t'i bëjë përgatitjet e fundit për fillimin e realizimit të planit të operacionit për luftë, i cili, për çështje sigurie, gojarisht u ishte urdhëruar eprorëve të caktuar të njësiteve, veç e veç, që nga gjysma e dytë e muajit maj. Por, si dokument ishte përgatitur: Direktiva “LIRIA-2” për operacion luftarak. Ky plan në të vërtetë përfaqësonte zhvillimin e mëtutjeshëm të Planit “Liria-1”, fillimin e operacionit me të gjitha forcat e UÇK-së kundër forcave të armikut në drejtim të Maqedonisë Lindore, për të dalë në fazën e parë në vijën strategjike; në lindje të Kumanovës, në lindje të Shkupit, në Malin e Thatë, në lindje të Kërçovës, në ngushticën e Botunit deri në lindje të Strugës, te fshati Llakoçerj. Por, më 13 gusht u nënshkrua Marrëveshja e Ohrit dhe Lufta e UÇK-së triumfoi.

Gjatë gjithë luftës, njësitet e UÇK-së i fituan të gjitha betejat dhe arritën ta realizojnë qëllimin e luftës së tyre.

Përfundimi i Luftës - Vendosja e Paqes

Realizimi i planit për mbledhjen vullnetare të armëve dhe ndryshimi i kushtetutës

Për përcaktimin e armëve u soll vendim, i cili ishte në pajtim me të dhënat e NATO-s, se UÇK-ja dispononte me 3300 armë, të dhëna këto që ishin në pajtim me evidencën e Shtabit të Përgjithshëm.

Gjatë fazës së parë, afër 400 forca britanike, në kuadër të Operacionit “Korrja e domosdoshme”, arritën në Maqedoni dhe nga ata u vendosën ekipet e lidhjeve të (HLT) të TFH-së² që të udhëheqin koordinimin dhe lidhjen me Ministrinë e Punëve të Brendshme, ARM-në dhe UÇK-në si forcë ndihmëse për forcat e “Korrjes së domosdoshme” (TFH).

Komandanti i UÇK-së, duke u mbështetur në rregulloren e jetës së brendshme në Ushtrinë Çlirimtare Kombëtare, e me qëllim të koordinimit të punëve rreth demilitarizimit vullnetar, në përputhje me Marrëveshjen teknike ndërmjet UÇK-së dhe NATO-s, u urdhëroi të gjitha njësitet t'i marrin të gjitha masat e nevojshme për demilitarizimin e UÇK-së në pajtim me Marrëveshjen e cituar, pra që të gjitha njësitet t'i dorëzojnë mjetet sipas sasisë së paraqitur në bashkëpunim me Shtabin e Përgjithshëm.

Gjatë kësaj kohe ARM-ja dhe Ministria për Punë të Brendshme i zhvendosi në kazerma të gjitha tanket, makinat me sistem të armatimit të shërbyera nga personeli dhe gjithë sistemet e armëve indirekte të zjarrit. Pastaj u ndërpre në të gjitha fluturimet e forcave ajrore ushtarake të ARM-së dhe fluturimet mbetën nën kontrollin e NATO-s - TFH-së, aq sa zgjati operacioni i mbledhjes së armëve.

Në fazën e dytë, Brigada e TFH-së e kompletoi strukturën e vet, sipas planifikimit taktik dhe së bashku me përfaqësuesit e UÇK-së u bë identifikimi dhe u caktuan vendet specifike në kuadër të pozicioneve të brigadave të UÇK-së, të preferuara për tubimin e armëve.

Dorëzimi vullnetar i armëve kryhej në pjesëmarrje të drejtë dhe adekuate me ndryshimet në Kushtetutë.

---

² Forcat e “Korrjes së domosdoshme”.

Mark Lejti do të shkruante: “UÇK-ja gjithashtu, e dinte saktë nga burimet e saja se çfarë po ndodhte në Ohër. Ndoshta Ahmeti nuk ishte drejtpërdrejt i kyçur në negociata. Por, Xhaferi dhe Imeri njësoj, udhëheqësit e partive kryesore shqiptare, nuk do të pranonin asgjë që nuk mund ta pranonte UÇK-ja. Marrëveshja në Ohër nënkuptonte marrëveshjen në Shipkovicë, ndryshe UÇK-ja nuk do të thirrte për armëpushim e as nuk do të premtonte se do të dorëzonte armët.”

Tribunali Penal Ndërkombëtar për ish-Jugosllavinë vendosi

Ndërsa Tribunali Penal Ndërkombëtar për ish-Jugosllavinë, duke trajtuar çështjen e akuzave të ngritura kundër të pandehurve solli aktvendimin,³ nga i cili do të veçojmë një pjesë nga ato në të cilat bëhet vlerësimi i asaj që ndodhi në Maqedoni në vitin 2001.

Këshilli gjyqësor, veç tjerash në aktvendimin shkruan:

“Si pjesë e këtij procesi, personeli kyç, Ali Ahmeti dhe Gëzim Ostreni, bërthama e Shtabit të Përgjithshëm dhe komandantët e brigadave, kanë filluar të funksionojnë më së voni nga muaji maj 2001. Natyra e aktiviteteve të UÇK-së në teren tregon se masat që i shqyrtonim pak më parë kanë dhënë rezultat. Zgjerimi gjeografik i aktiviteteve luftarake, që i ka ndërmarrë UÇK-ja gjatë majit dhe në muajt qershor, korrik dhe gusht, vërteton jo vetëm efektin e zmadhimit të aftësisë dhe armatimit të UÇK-së, por edhe model të planifikimit më të mirë dhe të koordinimit të operacioneve të UÇK-së. Pamja e përgjithshme tregon efikasitet të zmadhuar të UÇK-së në drejtim të dobësimit të Qeverisë së IRJM-së dhe të forcave të saja në regjionin gjeografik gjithnjë e më të qartë, të definuar, kryesisht në pjesën veriperëndimore të vendit”.⁴

Çështje nga më të rëndësishmet në këtë aktvendim është konkluzioni, të cilin e ka sjellë Tribunali se: “Duke pasur para sysh ligjin e aplikueshëm dhe analizën e provave të parashtruara më lartë, Këshilli është i bindur se në Gusht 2001, në periudhën relevante për aktpadinë, ka ekzistuar konflikt i brendshëm i armatosur në IRJM, në të cilin kanë qenë të përfshirë Forcat e Sigurimit të IRJM-së, armata, policia edhe UÇK-ja”.⁵

Me këtë vendim të Gjykatës u bë legjitimimi i Ushtrisë Çlirimtare Kombëtare në Maqedoni, se ajo ka vepruar si ushtri e jo si grupe terroriste siç pretendohet të identifikohet.⁶

³Gjykata ndërkombëtare për ndjekje penale të personave përgjegjës për shkelje të rënda të së drejtës ndërkombëtare humanitare të kryera në territorin e ish-Jugosllavisë nga viti 1991, Lënda numër: IT-04-82-T nga: 10. Korrik 2008. Originali në Anglisht.

⁴ Gjykata ndërkombëtare për ndjekje penale të personave përgjegjës për shkelje të rënda të së drejtës ndërkombëtare humanitare të kryera në territorin e ish-Jugosllavisë nga viti 1991, Lënda numër: IT-04-82-T nga: 10. Korrik 2008. Originali në Anglisht. Aktvendimi pika numër 288. Gjithashtu, Gëzim Ostreni, Dëshmia e gjeneralit, para Tribunalit për ndjekje penale të individëve përgjegjës për shkelje të rënda të Drejtës humanitare ndërkombëtare kryer në territorin e ish-Jugosllavisë që nga viti 1991, ArbëriaDesing – Tetovë, 2011, fq. 311-313.

⁵ Gjykata ndërkombëtare për ndjekje penale të personave përgjegjës për shkelje të rënda të së drejtës ndërkombëtare humanitare të kryera në territorin e ish-Jugosllavisë nga viti 1991, Lënda numër: IT-04-82-T nga: 10. Korrik 2008. Originali në Anglisht. Aktvendimi pika numër 292. (“3. Conclusion: Having regard to the law applicable and the analysis of the evidence made above, the Chamber is persuaded that in August 2001, at the times material to the Indictment, there was a state of internal armed conflict in FYROM involving FYROM security forces, both army and police, and the NLA”). Gjithashtu, Gëzim Ostreni, Dëshmia e gjeneralit, para Tribunalit për ndjekje penale të individëve përgjegjës për shkelje të rënda të Drejtës humanitare ndërkombëtare kryer në territorin e ish-Jugosllavisë që nga viti 1991, ArbëriaDesing – Tetovë, 2011, fq. 311-313.

⁶ Materiali që është parashtruar është ekstrakt nga libri Ushtria Çlirimtare Kombëtare – Shkaqet, lufta dhe paqja në Maqedoni në vitin 2001, i autorit Gëzim Ostreni, ArbëriaDesing, Tetovë, 2014.